

4869

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ

ΛΕΟΝΤΙΟΣ Ο ΚΑΙΣΑΡΕΥΣ

ΣΙΣΜΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΕΓΑΡΟ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
"ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ,"

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΥΠΟ-ΜΥΡΤΙΔΗ ΨΑΡΡΩΝ 2

ΛΕΟΝΤΙΟΣ Ο ΚΑΙΣΑΡΕΥΣ

Τοῦ ἐκ Καισαρείας ἱεροκέρυκος τούτου καὶ διδασκάλου τὸν βίον, ἐφ' ὅσον ἠδυνήθην ἵνα ἐρευνήσω, οὐδεις τῶν ἐλλήνων λογίων ἠκρίβωσεν, ὡς οὔτε τὸν βίον ἐτέρων διδασκάλων ἢ καὶ κηρύκων τοῦ θείου λόγου μικρασιατῶν· οὐδεις, ἐκτὸς τοῦ μητροπολίτου Καισαρείας Παΐσιου, καὶ τοῦ διδασκάλου Γαβριὴλ Σοφοκλέους. Ἐγραψεν οὗτος χρησίμην βιογραφίαν Δωροθέου ἱερομονάχου τοῦ καισαρέως, ἀκριβῶς δὲ λόγον εἰς τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, ἐκδεδομένον εἰς τὸν «Εὐαγγελικὸν Κήρυκα» (ἔτους 1857, σελ. 569) ἔγραψεν ὁ Παΐσιος περὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Γερμανοῦ, τοῦ ἐξ Ἀλεξανδρείας τῆς Κιλικίας, εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ, ἐξ ὧν βιογραφίαν τινὰ διασκευάσας τοῦ Γερμανοῦ ὁ Γερμανὸς ὁ Γρηγορᾶς, ὁ καισαρεύς ἐχορήγησεν εἰς τὸν Ματθαῖον Κ. Παρανίκαν, ἐκδόντα αὐτὴν εἰς τὸ καλὸν αὐτοῦ Σχεδιάσμα περὶ σχολείων.

Τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Παΐσιου καὶ ἄλλοτε ἐμνήσθην, γινώσκω δ' ὅτι ὑπηγόρευεν αὐτὰ, πρὸ τοῦ 1860, εἰς τὸν πρὸ τοῦ ἔτους τούτου τελειοδίδακτον τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς Πρόδρομον Ζαχαριάδην, διδάξαντα κατόπιν εἰς ἑλληνικά τινα σχολεῖα τῆς Κωνσταντινοπόλεως· ἦν δὲ καὶ ὁ Ζαχαριάδης οὗτος καισαρεύς. Τῶν Ἀπομνημονευμάτων τούτων ἀντίγραφον εἶδον τῷ 1886 παρὰ τῷ τῆς ἐν Κωνσταντινοπόλει Ζωοδόχου Πηγῆς ἡγουμένῳ, ἢ προϊσταμένῳ Εὐγενίῳ τῷ ἐκ Καισαρείας, σκοπὸν ἔχοντι ἵνα ἐκδώσῃ αὐτὰ. Ἐξ αὐτῶν τὰ περὶ τῶν ἐν τῷ ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰῶνι μητροπολιτῶν Καισαρείας, ὡς καὶ τὰ κατὰ τὴν ἱερατικὴν ἐν τῇ μονῇ τιμίου Προδρόμου τῆς Καισαρείας σχολῆν, παραλαβὼν ὁ διδάσκαλος Ἀναστάσιος Μ. Λεβίδης ἐνέθηκεν εἰς τὸ «Ἱστορικὸν Δοκίμιον» κ.τ.λ. («Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία»), ἐκδοθὲν ἐν Ἀθήναις, 1885, ταῦτα δὲ τὰ μεταγραφέντα ἀναγινώσκομεν ἐν 182-209 σελίδι τοῦ Δοκι-

μίου, ὡς ἀναγινώσκομεν παρὰ Παρανίκᾳ (σελ. 118-124) τὰ ὀνόματα λογίμων ἑλλήνων μικρασιατῶν, ἀκμασάντων πρὸ τοῦ 1840, κατὰ τὴν ΙΘ' ἑκατονταετηρίδα, καὶ ἑνὸς ἀκμάσαντός τε καὶ ἐκδόντος πολλὰ κατὰ τὴν ΙΗ'.

Καλὸν ἐνόμισα ἵνα ἀναγράψω ἐν τῇ διατριβῇ μου ταύτῃ ὅσα τῶν ὀνομάτων διδασκάλων τινῶν ἠδυνήθην ν' ἀνεύρω· νοῶ δὲ διδασκάλους ἐνταῦθα οὐχὶ τοὺς τῶν «ἱερῶν» ἢ «κοινῶν γραμμάτων» τοὺς μετὰ τὸ 1821 ὀνομασθέντας ἀλληλοδιδασκάλους, ἀλλὰ τοὺς εἰς ἑλληνικὰ λεγόμενα σχολεῖα διδάσκοντας τότε, ἀπὸ τῶν Αἰσώπου μύθων μέχρι τῶν τραγικῶν· νοῶ δὲ καὶ «λογίμους» ἑλληνας τοὺς τελειοδιδάκτους σχολείων τοιούτων, τοὺς ἔχοντας ἀκριβεστάτην γνῶσιν τῆς ἑλληνικῆς. Αὐτὴ ἦν ἡ ἰδέα καὶ τῶν παλαιῶν διδασκάλων τοῦ Γένους· Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος, Φίλιππος Ἰωάννου, Εὐθύμιος Καστόρχης. κριταὶ τοῦ ῥοδοκανακείου ἀγωνίσματος τοῦ 1867, διέταττον· «Δέον νὰ προσέχη (ὁ συγγραφεὺς) μὴ ἐν τοῖς λογίοις κατατάσῃ ἄνδρας μικρᾶς, ἢ κοινῆς παιδείας, ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅτι, διδάσκαλος τῶν πρώτων τῆς γλώσσης στοιχείων, ἢ ἀτυχῆς μεταφραστῆς (γρπτ. μεταφράστης) ξένου συγγράμματος, ἢ μαθητῆς ἐνδόξου διδασκάλου δὲν ἔχει διὰ τοῦτο προσόντα ἰκανὰ ἵνα καταριθμηθῇ εἰς τοὺς λογίους τοῦ Ἔθνους· τούναντίον, ἢ κατὰταξις τοιούτων εἰς τὴν χορείαν τῶν τοῦ Ἔθνους λογίων, καὶ τὴν δόξαν τούτων ἐλαττώνει, καὶ γελοῖαν μᾶλλον ἀπειροκαλίαν, ἢ ἀληθῆ ἐθνικὴν φιλοτιμίαν ἐμφαίνει» (βλ. «Θεοδώρου Π. Ροδοκανάκη Φιλολογικὸς ἀγών· κρίσις τῶν κατὰ τὴν Δ' περίοδον αὐτοῦ σταλεισῶν πραγματειῶν» κ.τ.λ. ἐν Ἀθήναις, 1867, σελ. 61-62).

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν δυνάμεθα ἵνα θεωρήσωμεν λογίμους ἑλληνας τοὺς περὶ τὰ ἔτη 1816 καὶ 1817 διὰ τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου γνωριζομένους: **Δωρόθεον ἱερομόναχον**, διδάσκαλον τῆς ἱερατικῆς ἐν Καισαρείᾳ σχολῆς, καὶ τὸν βοηθὸν αὐτοῦ **διάκονον Θεοφύλακτον—Κυπριανὸν διάκονον**, διδάσκαλον τῆς ἐν τῇ πόλει Καισαρείας ἑλληνικῆς σταυροπηγιακῆς σχολῆς—**Χρῦσανθον μοναχόν**, διδάσκαλον τῆς ἑλληνικῆς ἐν Κερμῆρ σχολῆς, μετὰ βοηθοῦ **Ἀβραάμ** = λαϊκοῦ—**Σύλβεστρον Χάλδον**, μοναχόν, διδάσκαλον τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς ἐν Ταβλουσούν. Διέμενον δὲ ἐν Καισαρείᾳ τότε δύο διδάσκαλοι· **Ἰωάσαφ μοναχός**, καὶ ὁ λαϊκὸς **Δημήτριος** (ιδεὶ Γραμματικῶν ἢ ἐγκυκλίων παιδευμάτων βιβλία Δ', Βιέννη 1817, τόμου Α', τοῦ καὶ μόνου ἐκδοθέντος, σελ. ος' - ος').

Ἀλλαχόθεν ὀνόματα ἑλληνοδιδασκάλων ἐγνώσθησαν· **Εὐσεβίου σμυρναίου**, ἴσως μοναχοῦ, τῆς ἑλληνικῆς ἐν Βρυούλοις σχολῆς. Ἐδιδάχθησαν οὗτοι εἰς τὴν ὑπὸ Γερμανοῦ τοῦ ἐκ Κιλικίας διδασκάλου προαχθεῖσαν ἐν Καισαρείᾳ σχολὴν, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν τῆς Σμύρνης, ἢ εἰς τὸ αὐτόθι γυμνάσιον ὑπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Οἰκονόμους καὶ τὸν Κούμαν, ὡς ὁ καισαρεὺς Ἀβράμιος Ὀμηρόλης (Ὀμουρλόγλους)· καὶ ταῦτα λέγω περὶ τῶν μετὰ τὸ 1810 ἀναδειχθέντων· διότι καὶ παλαιότερους ἔχομεν εὐρεῖ διδασκάλους, ὡς τὸν ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Κερμῆρ διδάξαντα τῷ 1804 **Κύριλλον**, μαθητὴν Γερμανοῦ, ἴσως καὶ ἐν ἑτέρᾳ τινὶ σημαίνουσῃ σχολῇ διδαχθέντα. Μνεῖαν τούτων βλέπε ἐν τοῖς ἑμοῖς Χρονικοῖς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας, διότι ἐπανάληψις αὐτῶν ἐνταῦθα φαίνεται μοι ἀσυγχώρητος.

Παλαιότερων τοιούτων ὀνόματα δύο, πρὸ τοῦ 1800, εἴτ' οὖν πρὸ τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος ἀκμασάντων γινώσκω· **Ἀνδρέου ἱερέως**, δηλαδὴ πρεσβυτέρου ἐκ Καισαρείας, ἐκδόντος ἐν Βενετίᾳ τῷ 1785 βιβλίου τινὸς ἑλληνικοῦ μετάφρασιν εἰς τὴν τουρκικὴν δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων, καὶ — **Ἀβραάμ ἱερέως**, δηλαδὴ πρεσβυτέρου, καὶ τούτου ἐκ Καισαρείας, ἐκδόντος ὁμοῖον βιβλίον ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ Κωνσταντινοπόλεως, τῷ 1799. Τίτλους καὶ σκοπὸν ἐκδόσεως ἀμφοτέρων βλέπει ὁ φιλόστωρ ἀναγνώστης εἰς τὰς «Πατριαρχικὰς Ἐφημερίδας» μου.

Ἐκ τῶν τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος πεπαιδευμένων καισαρέων ἔμαθον **Γεώργιον πρεσβύτερον**, ἐκ Νέβ-σεχίρ (Νεαπόλεως) τῆς ἐπαρχίας Καισαρείας, μεταφράσαντα καὶ ἐκδόντα τῷ 1815, ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου, τουρκιστὶ δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων, βίους ἀγίων. Ὁ αὐτὸς ἐξέδωκε συγχρόνως αὐτόθι τοιαύτην μετάφρασιν τῶν ἔργων Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου. Ἐκ τῶν αὐτῷ συγχρόνων εὐρίσκω τὸν **πρεσβύτερον Ἀβραάμ**, τὸν ἐξ Ἀνδρονικίου τῆς Καισαρείας, μεταφράσαντα καὶ ἐκδόντα τουρκιστὶ, κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα, τὸ βιβλίον «Θύραν Μετανοίας» ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου, τῷ 1818. Ἄγνοῶ ἂν αὐτὸς ἦ ὁ τῷ 1799 ἀναφερόμενος παπὰ Ἀβραάμ, —ὡς ἄγνοῶ— τίς ἄρα γε γινώσκει; —ἐὰν ὁ τῷ 1815 ἀναφερόμενος παπὰ Γεώργιος ὁ ἐκ τοῦ Νέβ-σεχίρ ἦ ὁ τοῦ 1820 Γεώργιος Χατζῆ Ζαχαρία, διδάσκαλος ἐν Μπουλντοῦρ (Μικρασίας), ὁ μεταφράσας εἰς τὴν τουρκικὴν καὶ ἐκδοὺς ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου λόγους τινὰς Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου.

Δύο ἔτι λογίμων μικρασιατῶν μνεῖαν ἐνταῦθα ποιούμεαι·

τῆς μοναχῆς **Σωτηρίας**, καὶ τοῦ βιβλιογράφου, ὡς ἑαυτὸν ἀποκαλεῖ, πράγματι δὲ ὕμνογράφου, **Ἰωάννου Ταρακτσόγλου**, τραπεζουντίου. Εἶδον τούτου χειρόγραφον (τοῦ 1837) Ἀκολουθίαν τῆς ἁγίας Κυριακῆς (7 Ἰουλίου), γραφεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν εἰς αὐτὴν κανόνα, ψαλλόμενον εἰς Σαφράμπολουν ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς, μετὰ καὶ τοῦ γνωστοῦ κανόνος Ἰωσήφ τοῦ ὕμνογράφου. Τὴν ἄθλησιν αὐτῆς μετέφρασεν εἰς τὴν τουρκικὴν, δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων, ὁ Ταρακτσόγλου.

Εἰς τὴν ἐκ Καισαρείας ἐλλόγιμον ἑλληνίδα Σωφρονίαν μοναχὴν ἐπιφανῆ τὸπον πρέπει ἔνα χορηγήσωμεν ἐνταῦθα. Εἰς τὰ «Γραμματικῶν ἢ Ἐγκυκλίων παιδευμάτων βιβλία Δ'» ἡ Σωφρονία, καταγραφεῖσα συνδρομήτρια (διὰ 2 ἀντίτυπα), χαρακτηρίζεται «δοσιολογιωτάτη μοναχή» τοῦτο τῷ 1817. Ἐνδεκα κατόπιν ἔτη, 4 ὀκτωβρίου 1828, καταγράφει ἑαυτὴν κτήτορα τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Γεωργίου Κωνσταντίνου (ἐκδόσεως 1801). Εἰς πολλότατα μέρη τοῦ Λεξικοῦ τούτου σημειοῦνται διὰ ψηφίων λεπτοτάτων ἐξηγήσεις ἄλλαι ἐπὶ τῶν τοῦ Γ. Κωνσταντίνου. Οὐδεὶς τολμᾷ ἔνα εἶπη ἂν ὦσιν ἴδιαι αὐτῆς αἱ χειρόγραφοι ἐπὶ τῶν ἐντύπων ἐξηγήσεων ἐξηγήσεις, ἢ ξέναι μεταγραφεῖσαι ὑπ' αὐτῆς, ἐὰν καὶ ὄλως ἐγράφησαν.

Μεταξὺ τῶν τοσοῦτων λογίμων μικρασιατῶν, ἰδίᾳ καισαρέων, διαπρέπει ὁ Λεόντιος καισαρεύς ὦν, ἴσως ἐδιδάχθη ἐν τῇ τῆς Καισαρείας ἱερατικῇ σχολῇ, εὐδοκίμων ἀκολουθῶς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἑλληνικῆς, μάλιστα δὲ εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου· ἀμφοτέρω ταῦτα ἐξετίμησεν ὁ πατριάρχης Γρηγόριος Γ', συστήσας δὲ τῷ 1839 τὴν πρώτην παρ' ἡμῖν κατηχητικὴν (ἐν Φαναρίῳ Κωνσταντινοπόλεως) σχολὴν, ἐκάλεσεν ἀπὸ τῆς Ἰμβρου τῇ 26 ἀπριλίου 1839 τὸν ἱερομόναχον Βαρθολομαῖον Κουτλουμουσιανὸν τὸν Ἰμβριον, ἀρχιδιδάσκαλον τῆς σχολῆς ταύτης, ἧς διδάσκαλον δεύτερον διώρισεν τὸν Λεόντιον· αὐτὸς ἐδίδασκεν —ἐπὶ χρόνον ὀλίγον— καὶ ἐκήρυττεν ἀπ' ἄμβωνος, καὶ ἐμελέτα καὶ συνέγραφεν, ὡς, ἐπὶ παραδείγματι, τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ κατὰ τῶν ἐπικρίσεων τοῦ Προκοπίου Δενδρηνοῦ.

Εἰς τὸν Γρηγόριον ὁ Λεόντιος ἦτο γνωστὸς καὶ πρὸ τοῦ 1839 ἀπὸ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ εὐδοκίμου διακονίας αὐτοῦ, δηλοῖ δὲ τοῦτο ἡ ἐξῆς ἐπιστολὴ (σωζομένη αὐτόγραφος ἐν τῷ γραμματοφυλακείῳ τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μονῆς Ξενοφώντος), γραφεῖσα τῇ 3 ἰουνίου 1836.

«Γρηγόριος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος... κ.τ.λ.

† Ὁσιώτατε ἱεροδιδάσκαλε ἐν ἱερομονάχοις κύρ Λεόντιε, ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ τὰς διατριβὰς ποιούμενος, τέκνον ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος· χάρις εἶη σοι... κ.τ.λ. Μαθόντες ἐκκλησιαστικῶς, ὅτι τινὲς ἀγνώτες καὶ ἀμάρτυροι, καὶ μὴ ἔχοντες τὰ ἀναγκαῖα ἀπαιτούμενα συστατικὰ γράμματα, ἐτόλμησαν καὶ ἐκήρυττον ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, κατ' ὀφειλὴν ἀπαραιτήτου ἡμῶν προνοίας, ἐκωλύσαμεν ἀπὸ τῶν τοιούτων διὰ προλαβόντων ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων τὸ ἱερὸν κήρυγμα, ἵνα μὴ, ὡς ἀδόκιμοι, κηρύττωσιν ἐναντία τῶν ὀρθῶν τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας δογμάτων, καὶ βλάβπτωσι ψυχικῶς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα. Ἐπειδὴ δὲ ἤδη ἐπληροφορήθημεν ἀπὸ ζώσης φωνῆς τοῦ περιποθήτου ἡμῶν συναδελφοῦ ἁγίου Θεσσαλονίκης κυρίου Μελετίου περὶ τε τῆς κοσμιότητος καὶ σεμνότητος τῆς σῆς ὀσιότητος καὶ τῆς τῶν ὀρθῶν φρονημάτων σου περὶ τὸ θεολογεῖν ἱκανότητος καὶ ἐμπειρίας, παρεχόμεθα τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν ἄδειαν, καὶ γράφομεν διὰ τῆς παρουσίας πατριαρχικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, ἐντελλόμεθά σοι ἐκκλησιαστικῶς ὅπως καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε κηρύττης ἐλευθέρως ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος τὸν θεῖον λόγον, ὀδηγῶν τὸν περιούσιον τοῦ Κυρίου λαὸν εἰς νομὰς σωτηρίου τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος, στηρίζων εἰς τὰ ὀρθὰ δόγματα τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ ἀπαλλάττων καὶ ἐκριζῶν ἀπὸ τῶν καρδιῶν αὐτῶν πᾶν φρόνημα ἑτερόδοξον καὶ ψυχοβλαβὲς διὰ τῆς ὑγαινουσύνης καὶ ὀρθῆς διδασκαλίας σου, ἵνα λάβῃς καὶ ἀντάξιον τὸν μισθὸν τῆς καρποφορίας σου παρὰ Θεοῦ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἶη μετὰ τῆς ὀσιότητός σου. ,αωλαστ', ἰουνίου γ'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης».

Τρία μετὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔτη, ὁ Λεόντιος ἐκλήθη εἰς Κωνσταντινὸπολιν διδάσκαλος σὺν τῷ Βαρθολομαίῳ τῆς ἱερατικῆς τοῦ Φαναρίου σχολῆς, ἢ κατηχητικῆς, διότι συνεστήθη χάριν τῶν ἀποτασσομένων τῇ καηρικῇ ἑτεροδιδασκαλίᾳ, οἵτινες ἔδει ν' ἀκούωσι κατήχησιν καὶ τινα ἱερά μαθήματα, ἀφοῦ προηγουμένως ἠνάγκαζεν αὐτοὺς ὁ Γρηγόριος ἵν' ἀναβαίνωσιν εἰς τὸν ἄμβωνα τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ καὶ ἀναθεματίζωσι καὶ τὸν Κἄηρον καὶ τὴν φρενοβλαβὴ διδασκαλίαν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ προσῆλθον μετανοοῦντες καὶ ἐγίνοντο διδάσκαλοι, οἱ δὲ μὴ προσερχόμενοι μὲν, διοριζόμενοι δὲ διδάσκαλοι ἐδιώκοντο ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, αἰτήσει τοῦ Πατριαρχείου, ἡ σχολὴ μετὰ ἐν ἔτος σχεδὸν ἐπαύσατο λειτουργοῦσα,

ὁ Γρηγόριος ἠναγκάσθη ν' ἀποχωρήσῃ τοῦ θρόνου τῆ 20 φεβρουαρίου 1840, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ Βαρθολομαῖος ἀπεχώρησε, διορισθεὶς διευθυντὴς τῆς ἐμπορικῆς ἐν Χάλκῃ σχολῆς. Ἐμεινεν ὁ Λεόντιος ἐν Κωνσταντινοπόλει κηρύττων, τιμώμενος ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων, καὶ πρῶτιστα πάντων ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Γ', ὅστις ἔγραφεν αὐτῷ διαδηλῶν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην. Μίαν ἐπιστολὴν αὐτοῦ ἀπὸ 5 αὐγούστου 1848 μεταγράψας πρὸ ἐτῶν ἐκδίδω σήμερον· ἀποστέλλεται πρὸς τὸν Λεόντιον, διαμένοντα πάντοτε ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ξενοφῶντος, ἔστι δ' αὕτη

«† Πανοσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατρῶσιν ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καὶ περιπόθητε κύριε Λεόντιε· τὴν προσφιλεστάτην ἡμῖν αὐτῆς πανοσιότητα ὀλοψύχως ἐν Κυρίῳ εὐχόμενοι ἐν φιλήματι ἀγίῳ κατασπαζόμεθα. Μεγίστη τοῖς γνησίως ἀγαπῶσιν ἐγγίγνεται κατὰ ψυχὴν ἡδονὴ τὸ ἀλλήλοις ἀμέσως ἐντυγχάνειν καὶ προσωπικῶς διὰ τῆς σωματικῆς παρουσίας ἀλλήλων ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ τούναντίου οὐ μικρά τις οὐδὲ φορητὴ τούτοις καθίσταται ὀδύνη ἀλλήλων ἀφίστασθαι καὶ τῆς ἀμέσου παρουσίας ἀποστερεῖσθαι· ὁ δὲ καὶ ἡμῖν ἤδη συμβέβηκε στερηθεῖσι τῆς προσωπικῆς αὐτῆς παρουσίας· καὶ τῆς ἀμέσου γλυκερᾶς συνομιλίας, ἐφ' ᾧ καὶ λίαν ἐκθύμως ἂν ἐσπούδασαμεν τὰ τῆς ἐντεῦθεν ἀποδημίας ἀναλαβεῖν καὶ ἀμέσως τὸν τόπον καταλαβεῖν, ἔνθα τὰς μονήρεις ἔγνω ποιῆσαι διατριβάς, ὥστε καὶ τῆς σωματικῆς παρουσίας αὐτῆς ἀπολαύσαι, καὶ τῆς πνευματικῆς συνομιλίας ἐμφορηθῆναι καὶ τῇ κατ' ἄμφω ἡδονῇ τὴν τῆς ψυχῆς ἐγγιγνομένην ὀδύνην τέλεον θεραπεῦσαι. Ἄλλ' ἐπεὶ τοῦτο ἡμῖν οὐκ ἔστι, διὰ τε τὴν τῶν διαστημάτων ἀπόστασιν, τὴν τοῦ ἡμετέρου σώματος ἀσθενικὴν κατάστασιν, τὴν τῶν καιρῶν δυσχέρειαν, ἄλλα τε πολλὰ καὶ ποικίλα, ἅπερ ἀκριβῶς συνιδεῖν ἢ αὐτῆς σύνεσις δύναται, δι' ἧ καὶ οὐ ράδιον ἡμῖν ἐντεῦθεν μετακινεῖσθαι ὅποι ἂν ἐθέλοιμεν, διὰ τοῦτο ἐπὶ τὸν δεύτερον ἐρχόμεθα πλοῦν, καὶ τὸν κάλαμον ἀντὶ τῆς ἀποδημίας ἀπολαμβάνομεν, ὅσον ἡμῖν ἔνεστιν ἐμμέσως παραμυθούμενοι, καὶ διὰ τῆς ἐπιστολῆς τὸν τῆς ψυχῆς πόθον ἀναπληροῦντες· δι' ἧς προηγουμένως τὰς ἐγκαρδίους τῇ περισπουδάστῳ ἡμῖν αὐτῆς ἀγάπῃ ἀποδιδόντες προσρήσεις, ἐπομένως μετὰ πολλῆς ἀξιούμεν τῆς θερμότητος, καὶ ἐν μέρει μεγίστης αἰτούμεν χάριτος τό, διηνεκῶς ἡμῶν εὐχομένων τὴν αὐτῆς εὐλάβειαν μεμνησθαι, καὶ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ μετὰ δακρῶν ἐντυγχάνειν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας. Ἡ γὰρ τὸν εὐριπον τῶν βιοτικῶν διαφυγοῦσα πραγμάτων, καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς ζάλῃς τῶν ἐν μέσῳ κακῶν ἀπαλλαγείσα, καὶ ὡς εἰς λιμένα εὐδίων καὶ ἀκύμαντον τὴν ἑαυτῆς ὀδηγήσασα ψυχὴν, καὶ τὰς

νύκτας ταῖς ἱεραῖς παννυχίαις ἡμέρας ἐργαζομένη, δικαία πάντως ἂν εἴη ἡμῖν τῆς ἀπὸ τῶν εὐχῶν αὐτῆς μεταδοῦναι συμμαχίας· δυνατὸν γὰρ καὶ ἐκ τοσοῦτου ἀπέχοντος διαστήματος ἀπολαύειν ἡμᾶς τούτων· καὶ τόπος οὐδεὶς ἐστὶν οὐδὲ χρόνος, ὁ τὴν τοιαύτην δυνάμενος διακόψαι βοήθειαν. Συμμαχησάτω τοίνυν ἡμῖν ἢ αὐτῆς εὐλάβεια, καὶ ὀρεξάτω χεῖρα διὰ τῶν τῷ Θεῷ εὐπροσδέκτων αὐτῆς εὐχῶν, ὅτι τοῦτο μάλιστα μέγιστον εἶδος ἀγάπης ἐστίν. Ἄλλὰ μετὰ τῶν εὐχῶν μὴ κατοκνεῖτω καὶ περὶ τῆς ὑγείας αὐτῆς ἐκδηλοῦν, ἵνα καὶ ἐντεῦθεν μεγίστην δεχώμεθα τὴν παραμυθίαν, ἐντροφῶντες τῇ αὐτῆς ἀγάπῃ καὶ ὡς παροῦσαν αὐτὴν φανταζόμενοι. Καὶ ταῦτα μὲν εἰς ἔνδειξιν τῆς περὶ αὐτὴν γνησίας ἡμῶν διαθέσεως. Περὶ δὲ τῶν γνωστῶν ἐκείνων τετρακοσίων γροσίων ἐν φροντίδι ὄντες ἴν' ἐγκαίρως καὶ ἀσφαλῶς εἰς χεῖρας αὐτῆς ἀποκαταστήσωμεν, ἔγνωμεν ἴν' αὐτὰ διευθύνωμεν διὰ τοῦ ἐνταῦθα ὀσιωτάτου κυρίου Ἰλαρίωνος Ἰβηρίτου ὡς μέσου ἀσφαλεστεροῦ· ἅπερ, ἀποστελλόμενα ἤδη διὰ τῆς αὐτοῦ ὀσιότητος μετὰ τῆς παρούσης ἡμῶν ἐπιστολῆς, παραλαβοῦσα ἢ αὐτῆς εὐλάβεια προνοησάτω ἵνα καὶ ἡμῖν ἐγκαίρως ἐκδηλώσῃ τὰ τῆς παραλαβῆς πρὸς γνῶσιν καὶ ἡσυχίαν ἡμετέραν, καὶ μηδὲ ἄλλως ἀμφιβάλλουσα, ὅτι καὶ περὶ τῶν λοιπῶν διακοσίων πράξομεν κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ὀδηγίαν καὶ θέλησιν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς πεποθημένης ἡμῖν αὐτῆς πανοσιότητος.

Ἰωάννης αὐγούστου ε'.

† ὁ πρῶτος Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἐν Χριστῷ εὐχέτης διάπυρος.

Υ. Γ. Τὸ πνευματικὸν αὐτῆς τέκνον κύρ Θεοδόσιον ὀλοψύχως εὐχόμενοι εὐλογοῦμεν πατρικῶς. Οἱ περὶ ἡμᾶς, ὁ τε αὐτάδελφος ἰατρός, ὁ ἡμέτερος Ἀμφιλόχιος καὶ ὁ ἀνε[ψιός] Δημητράκης εὐλαβῶς ἀσπάζονται τὰς ἱεράς αὐτῆς χεῖρας, ἐξαιτούμενοι θερμῶς τὰς πρὸς Κύριον αὐτῆς εὐχὰς ὑπὲρ ἑαυτῶν».

Ἡ ἐπιγραφή τῆς ἐπιστολῆς

«Τῷ πανοσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατρῶσιν ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἡμῖν ἀγαπητῷ καὶ περιποθῆτῳ κυρίῳ Λεοντίῳ τῷ ἐν τῷ τοῦ Ξενοφῶντος ἱερῷ μοναστηρίῳ· εὐχετικῶς».

Τὴν ἀγάπην, ἣν ἔτρεφε καὶ τὴν τιμὴν, ἣν ὁ Γρηγόριος ἀπένεμε πρὸς τὸν Λεόντιον δεικνύει ἢ ἐκδιδομένη ἐπιστολή, αὐτόγραπτος, ὡς εἶπον· ἀλλὰ αἱ πρὸς τὸν Λεόντιον ἐπιστολαὶ τοῦ Γρηγορίου εἰσὶ γεγραμμέναι διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρὸς. Ἡ ἐπιστολή δεικνύει ὅτι ὁ Λεόντιος ἔμενεν εἰς τὴν μονὴν Ξενοφῶντος, εἰς ἣν πρὶν αὐτοῦ κατέταξεν ἑαυτὸν καὶ ὁ εἰς τὴν με-

γάλην οικόγενειαν τῶν Μαυροκορδάτων ἀνήκων Γεώργιος. Εἰς τὸν Λεόντιον, ζῶντα καὶ μέχρι τοῦ 1851 ἐν τῇ μονῇ, τὸ Πατριαρχεῖον ἀνέθηκε σπουδαιοτάτην ἀποστολὴν εἰς Θεσσαλονίκην, κατὰ τὸ ἀπὸ 8 μαρτίου 1851 γράμμα τοῦτο

***Ανθιμος ἐλέω Θεοῦ...**

† Ὁσιολογιώτατε ἐν ἱερομονάχοις καὶ ἱεροκήρυξ κύρ Λεόντιε, ὁ ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἁθωνος ποιούμενος τὰς διατριβάς, τέκνον ἐν Κυρίῳ ἀγαπητόν... κ.λ.π. Ἴσως ἔφθασε καὶ εἰς τῆς ὀσιολογιότητός της τὰς ἀκοὰς ἢ ἐν Θεσσαλονίκῃ πρό τινος καιροῦ ἀναφύεισα καὶ ὀσημέραι διαδιδόμενη νοσηρὰ καὶ ὀλεθρία λύμη τῆς κακοδοξίας, πρό-αρχον ἔχουσα ἀπονεννημένον τινὰ παπὰ Νικόλαον Σερραῖον, ἀκολουθήσαντα πρῶτον τοῖς ἐκεῖσε ἑτεροδόξοις καὶ προσλαμβάνοντα τοῖς δελεάσμασι καὶ ἔλκοντα καὶ ἄλλους τῶν ἐν τῇ μεγαλοπόλει ἐκείνων διαφόρων ἐντοπίων καὶ ξένων. Καὶ μ' ὄλον ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔσπευσεν ἀμέσως διὰ προσφόρων εἰσηγήσεων πρὸς τὸν κατὰ τόπον ἀρχιερέα ἱερώτατον μητροπολίτην Θεσσαλονίκης νὰ προλάβῃ τὴν διάδοσιν τοῦ κακοῦ, καὶ ἡ ἱερότης του ἐπίσης ἀρχιεροπρεπῶς προνοῶν δὲν ἠμέλησε νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπατηθέντων καὶ ἐκκλινάντων τῶν πατρῶων, καὶ ὑπὲρ τῶν τοῦτο ἐπαπειλουμένων, ὅμως εἰς τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν εὐρίσκεται ἤδη τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν μέρος τοῦ ἐκεῖσε ὀρθοδόξου λαοῦ, ἔγραψε τῇ ἐκκλησίᾳ ἡ ἱερότης του ὅτι ἀπαιτεῖται ἀφευκτος ἢ συνέργεια ἐνὸς ἱεροκήρυκος οὐ μόνον ἀξίου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀρχαίας ὑπολήψεως ἐπ' ἀρετῇ καὶ εὐσεβείᾳ γνωστοῦ καὶ σεβαζομένου ὑπὸ τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν, καὶ τοιοῦτον ἐδήλωσε τὴν ὀσιολογιότητά σου, ὡς χρηματίσαντα ἐκεῖ καὶ πρό τινων ἐτῶν καὶ ἐφελκύσαντα τὸ κατ' ἀξίαν σέβας καὶ τὴν εὐλάβειαν τῶν κατοίκων χριστιανῶν, ἐξαιτησάμενος τὴν ἐκκλησιαστικὴν μεσολάβησιν εἰς τὸ νὰ καταπέσῃ τὴν ἀπόφασίν σου ἀναλαβεῖν τὸν θεάρεστον τοῦτον ἀγῶνα, καὶ προσεπιδηλῶν διὰ τοῦ γράμματός του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὅτι ἡ ἱερότης του καθὼς καὶ ἡ πόλις θέλουσι φροντίσει διὰ τὴν πλήρη ἀνεσιν καὶ εὐχαρίστησίν σου ὅθεν καὶ συνοδικῶς ἐπευφημίσθη καὶ ἀπεφάνθη ἡ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θεοφιλὴς ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν ἐκείνων ἐκδούλευσίς σου, τὴν ὀποῖαν πεπεῖσμεθα ὅτι θέλεις προσφέρει περιχαρῶς, γνωστοῦ ὄντος τοῦ διακαοῦς ζήλου σου ὑπὲρ τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως καὶ τοῦ κηρύγματος τῆς ὀρθοδοξίας. Ἐφ' ᾧ καὶ διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, προτρεπόμεθα καὶ ὑποχρεοῦμεν πατρικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς τὴν σὴν ὀσιολογιότητα, ὅπως ἀπάρας, χωρὶς ἀναβολῆς, ἀπέλθῃς ὅπου ἡ προκειμένη πνευματικὴ ἀνάγκη σε προσκαλεῖ, δεχόμενος τὴν φωνὴν ἀληθῶς

Κυρίου, καὶ μήτε γῆρας μήτε ἄλλην τινὰ ἀσθένειαν προφασιζόμενος τῷ ἐνδυναμοῦντί σε Θεῷ, μεταβῆς εἰς τὴν πολιτείαν Θεσσαλονίκης πρὸς τὸν κατὰ τόπον κυριάρχην, ὅστις ὑποδέξεται σε φιλοφρόνως, καθὼς καὶ οἱ τῶν πολιτῶν προκριτότεροι, ἔχοντες προνοῆσαι περὶ τῆς ἐν πᾶσιν ἀνέσεώς σου, καὶ οὐ μόνον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κηρύττης ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ δι' ὧν ἄλλων οἶδεν ἡ πνευματικὴ σύνεσίς σου τρόπων καὶ παραινήσεων καταρτίζης τὸ ἐκεῖ χριστεπώνυμον πλήρωμα εἰς τὴν εὐσεβείαν καὶ τὴν τῶν πατρῶων ἐδραῖαν διαμονήν. τοὺς τε ἀποπλανηθέντας ἐπανάγων καὶ τοὺς κλονιζομένους στηρίζων, καὶ προσπαθῶν παντοίως κατορθοῦν τὴν στάσιν καὶ διακώλυσιν τῆς διαδόσεως τῆς ὀλεθρίου λύμης τῆς κακοδοξίας. Οὕτω ποιήσον ἐνδεικνύμενος καὶ ἤδη τὸν χαρακτηρίζοντά σε ζῆλον ἐν εὐπειθίᾳ ὀφειλετικῇ καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διακέλευσιν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς σῆς ὀσιολογιότητος. ἰωνά', μαρτίου ἡ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† Ὁ Καισαρείας Παῖσιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης † Ὁ Ἐφέσου Ἄνθιμος † Ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ † Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος † Ὁ Χαλκηδό-νος Ἱερόθεος † Ὁ Πόσνας Ἰγνάτιος † Ὁ Κρήτης Διονύσιος † Ὁ Σερ-ρῶν Ἰάκωβος † Ὁ Σμύρνης Ἄνθιμος.

**Ολοι ὑπογράφονται ἐν Χριστῷ εὐχέτης*

Ἐκδίδω καὶ τὸ γράμμα τοῦτο οὐχὶ μόνον πρὸς ἀπόδειξιν τῆς εἰς τὸν Λεόντιον ἀπονεμομένης ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου τιμῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν γνώσιν μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ταραχῆς ὑποθέτω ὅτι, τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν κοινότητα τῆς πόλεως ταύτης ἐτάραττον προτεσταντικαὶ προπαγάνδαι, αἵτινες ἐτάραττον προηγουμένως τὰς κοινότητας Σμύρνης καὶ Προύσης διὰ τῆς ραδιουργίας καὶ διὰ διανομῆς τῶν πρασί-νων θρησκευτικῶν βιβλίων, τῶν ἀπὸ τε Μάλτας καὶ ἀπ' αὐ-τῆς τῆς Σμύρνης (τύποις Γρίφιτ) προερχομένων.

Ἐπέστρεψεν ὁ Λεόντιος εἰς τὴν μονὴν Ξενοφώντος, ἐν ᾗ καὶ ἀπέθανε. Διδάξας καὶ ποιήσας «ἐδούλευσεν εἰς τὸ Εὐαγ-γέλιον». Ἐτίμησε τὴν γενέτειραν καὶ βεβαίως ἐδίδαξε πολλοὺς, ἐξ ὧν οὐδεὶς εὐρέθη ἵνα διακριβῶσῃ τὸν βίον τοῦ ἀνδρός, εἰς ὃν βίον ἀπὸ πεντηκονταετίας οὐδὲν πλέον τῶν ἄνωθι ῥηθέντων ἠδυνήθη ἵνα προσθέσω, ἢ τοσαῦτα καὶ μόνον, πρὶν ἀπολεσθῶ-σιν αὐτὰ τε καὶ ὁ συναθροίσας.

